

VÝSLEDKY PRÁCE BOTANICKEJ SEKCIE NA XLI. ROČNÍKU VÝCHODOSLOVENSKEHO TÁBORA OCHRANCOV PRÍRODY A KRAJINY V KAMIENKE PRI STAREJ ĽUBOVNI.

Pavol Chromý ¹, Gibalová Erika ²

Úvod

Botanická sekcia pracovala v dvoch etapách, postupne ako sa do sekcie zapájali odborní pracovníci Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi Mgr. Erika Gibalová a RNDr. Pavol Chromý. Špeciálne výskytu druhov čeľade Orchidaceae sa venoval Rudolf Amrein.

Zoznam overených lokalít

1. Údolie potoka Rozdiel, ľavostranný svah, severozápadne od obce Litmanová, asi pol kilometra východne od rovnomenného hraničného sedla Rozdiel. Viacerými prameňmi podmáčaný svah s južnou expozíciou. Významný výskyt viacerých druhov orchideí.

2. Pramenisko s východnou expozíciou asi kilometer východne od kóty Vysoká. Celý svah aj pramenisko je silne ovplyvnené košarovaním hovädzieho dobytky. Pravdepodobne splašky ovplyvňujú aj biológiu v priľahlom úseku potoka Riečka.

3. Spišská Magura, dolina potoka Šoltysa a západné svahy kóty Veterný vrch. Cieľom bolo overiť výskyt jasoňa červenookého (*Parnasius apollo*) a potvrdiť jeho potravnú bázu v tejto oblasti Spišskej Magury.

Adresy autorov: ¹ Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, pchrom@gmail.com

² Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, gibalova.erika@gmail.com

Zoznam druhov

1 Údolie potoka Rozdiel

Postupujúc k sedlu Rozdiel, asi SZ od obce Litmanová, sme popri ceste zaznamenali niekoľko druhov orchideí a vzácnejších druhov bylín. Predovšetkým sa tu vyskytoval kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), v porastoch bylín po pravej strane na vlhkejších stanovištiach v zárezoch lesnej cesty, resp. pri ústiach menších prameňov do rigola cesty.

Na jednotlivých stanovištiach sa vyskytoval v desiatkach kusov. S väčším počtom jedincov sa vyskytovala päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*). Zaznamenali sme tu tiež kruštík širokolistý (*E. helleborine*) v dvoch exemplároch po ľavej strane cesty. Vo veľkom množstve sa v rigole cesty a vo svahoch nad cestou vyskytovala tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*).

Podrobnejší súpis rastlín sme urobili na svahu po ľavej strane potoka Rozdiel asi kilometer severozápadne od obce Litmanová. Je modelovaný viacerými malými zosuvmi sprevádzanými vývermi vody, ktoré podmieňujú prítomnosť vlhkomilnej vegetácie. Tieto mikrozosuvy sa striedajú so suchšími polohami, čím sa vytvára pestrá mozaika rastlinných spoločenstiev s výskytom vzácnejších druhov rastlín, ktoré uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 1. Zázpis druhov dňa 02.08.2017, JZ expozícia

Vlhké stanovištia

Druh	Stupeň ohrozenia
<i>Acinos arvensis</i> (Lam.) Dandy	
<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	
<i>Agrostis capillaris</i> L.	
<i>Alchemilla</i> sp.	
<i>Briza media</i> L.	
<i>Carex davalliana</i> Sm.	VU
<i>Carex flava</i> L.	
<i>Carex nigra</i> (L.) Reichard	
<i>Carex paniculata</i> L.	EN
<i>Cirsium palustre</i> (L.) Scop.	
<i>Colchicum autumnale</i> L.	
<i>Colymbada scabiosa</i> (L.) Holub	
<i>Cruciata laevipes</i> Opiz	
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) P. F. Hunt et Summerh.	VU, §
<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb.	
<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	VU, §
<i>Equisetum palustre</i> L.	
<i>Eriophorum latifolium</i> Hoppe	
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	
<i>Festuca pratensis</i> Huds.	
<i>Galium mollugo</i> L.	
<i>Geum rivale</i> L.	
<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	VU, §

<i>Hypericum maculatum</i> Crantz	
<i>Juncus articulatus</i> L.	
<i>Juncus bufonius</i> L.	
<i>Juncus conglomeratus</i> L.	
<i>Juncus effusus</i> L.	
<i>Juncus inflexus</i> L.	
<i>Knautia arvensis</i> (L.) Coult.	
<i>Lathyrus pratensis</i> L.	
<i>Leucanthemum vulgare</i> Lam	
<i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	VU, §
<i>Lotus corniculatus</i> L.	
<i>Lychnis flos-cuculi</i> L.	
<i>Medicago falcata</i> L.	
<i>Mentha longifolia</i> (L.) L.	
<i>Moneses uniflora</i> (L.) A. Gray	LR
<i>Myosotis scorpioides</i> L.	
<i>Ononis arvensis</i> L.	
<i>Origanum vulgare</i> L.	
<i>Pimpinella major</i> (L.) Huds.	
<i>Pinguicula vulgaris</i> L.	EN, §
<i>Polygala vulgaris</i> L.	
<i>Potentilla anserina</i>	
<i>Potentilla erecta</i>	
<i>Prunella vulgaris</i>	
<i>Scirpus sylvaticus</i>	
<i>Succisa pratensis</i>	

<i>Trifolium pratense</i>	
<i>Tussilago farfara</i>	
<i>Vicia tenuifolia</i>	

Suché stanovištia

Druh	Stupeň ohrozenia
<i>Acinos arvensis</i> (Lam.) Dandy	
<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	
<i>Agrostis capillaris</i> L.	
<i>Alchemilla</i> sp.	
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) P. Beauv. ex J. Presl et C. Presl	
<i>Briza media</i> L.	
<i>Cuscuta epithymum</i> (L.) L.	
<i>Dactylis glomerata</i> L.	
<i>Daucus carota</i> L.	
<i>Euphrasia rostkoviana</i> Hayne	
<i>Festuca pratensis</i> Huds.	
<i>Galium mollugo</i> L.	
<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	VU, §
<i>Knautia arvensis</i> (L.) Coult.	
<i>Leontodon autumnalis</i> L.	
<i>Lotus corniculatus</i> L.	
<i>Phleum pratense</i> L.	
<i>Pimpinella major</i> (L.) Huds.	

<i>Plantago lanceolata</i> L.	
<i>Rhinanthus minor</i> L.	
<i>Tragopogon orientalis</i> L.	
<i>Trifolium pratense</i> L.	
<i>Vicia cracca</i> L.	

Tejto lokalite navrhujeme venovať zvýšenú pozornosť. Nie je ešte ovplyvnená spásaním. Samotný charakter mozaikovitého usporiadania vlhkomilných a suchomilných rastlinných spoločenstiev ju predurčuje na zvýšenú ochranu. Odporúčame podrobnejšiu inventarizáciu druhov.

2 Pramenisko východne od kóty Vysoká

Nachádza sa uprostred svahu, lúk a pasienok, ktoré sú veľmi ovplyvnené spásaním a košarovaním. Zvažovanie svahu k potoku Rička pravdepodobne silno ovplyvňuje splachovanie dusíkatých látok do potoka, a tým znižuje biodiverzitu živočíšnych druhov v tomto potoku.

Tabuľka č. 2. Zápis druhov dňa 03.08.2017, východná expozícia

Druh	Stupeň ohrozenia
<i>Briza media</i> L.	
<i>Caltha palustris</i> L.	
<i>Carex davalliana</i> Sm.	VU
<i>Carex flava</i> L.	
<i>Cirsium palustre</i> (L.) Scop.	
<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb.	
<i>Equisetum palustre</i> L.	

<i>Eriophorum latifolium</i> Hoppe	
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	
<i>Galium mollugo</i> L.	
<i>Geum rivale</i> L.	
<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	VU, §
<i>Juncus articulatus</i> L.	
<i>Juncus bufonius</i> L.	
<i>Juncus effusus</i> L.	
<i>Juncus inflexus</i> L.	
<i>Lathyrus pratensis</i> L.	
<i>Luzula campestris</i> (L.) DC.	
<i>Lychnis flos-cuculi</i> L.	
<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	
<i>Mentha longifolia</i> (L.) L.	
<i>Potentilla erecta</i> (L.) Raeusch.	
<i>Ranunculus acris</i> L.	
<i>Salix silesiaca</i> Willd.	
<i>Scirpus sylvaticus</i> L.	
<i>Triglochin palustre</i> L.	VU
<i>Tussilago farfara</i> L.	
<i>Valeriana dioica</i> L.	

Vysvetlivky skratiek v tabuľkách:

§ - zákonom chránený (vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v znení vyhlášky č. 492/2006 Z.z., vyhlášky č. 638/2007 Z.z. a vyhlášky č. 579/2008 Z.z.)

EN - ohrozený - ENDANGERED

VU- zraniteľný - VULNERABLE

LR - menej ohrozený - LOWER RISK

3 Spišská Magura, 04.08.2017, Dolina potoka Šoltysa

Cieľom bolo overenie lokality s výskytom denných motýľov a zaznamenanie ich potravnej bázy. Popritom sme sledovali výskyt vzácnejších druhov rastlín.

Na trase sme zaznamenali pichliač bielo hlavý (*Circium eriophorum*), ktorý sa vyskytoval popri lesnej ceste a zasahoval do otvorenejších plôch na prilahlých rúbaniskách. Tiež sme zaznamenali rozchodníkovce obyčajný

(*Hylotelephium argutum*) [Syn.: *Hylotelephium carpaticum* (Reuss) Soják, *Hylotelephium purpureum* auct. non. (L.) Holub, *Hylotelephium telephium* (L.) Ohba subsp. *fabaria* (Koch) Ohba, *Hylotelephium vulgare* auct. non (Haw.) Holub, *Sedum argutum* (Haw.) Sweet, *Sedum carpaticum* Reuss, *Sedum fabaria* Koch, *Sedum fabaria* Koch subsp. *carpaticum* (G. Reuss) Dostál, *Sedum telephium* L. subsp. *fabaria* (Koch) Kirchschr., *Sedum vulgare* auct. non Link)] (www.botany.cz), ktorý sa na lokalite a v blízkom okolí vyskytuje.

V sedle pod Veterným vrchom sme zaznamenali kruštík, ktorý sme určili (BATOUŠEK 2005) ako kruštík oddialený (*Epipactis distans*). Našli sme len dva jedince, ktoré v tomto období dokvitali.

Poddruh *E. helleborine* subsp. *orbicularis* je väčšinou súčasných autorov pokladaný za samostatný druh *E. distans* Arv.- Touv. Údaj o výskyte tohto taxónu na Slovensku bol publikovaný prvýkrát v r. 1998 z Chočských vrchov (VLČKO 1998; DÍTĚ 1999) a v súčasnosti je z nášho územia uvádzaný aj z Malej Fatry, Nízkych Tatier a Spišských kotlín, resp. Levočských vrchov (KOLNÍK 2003, VLČKO ET AL. 2003, DÍTĚ ET AL. 2004). Jedince celkovým vzhľadom podobné tomuto taxónu zaznamenal Potůček aj v oblasti Jankovho vršku, bližšie ich však neštudoval (POTŮČEK 1999, in verb.) (MEREĎA P. jun. 2010).

V doline potoka Šoltysa sa vyskytuje v hornom úseku popri ceste po pravej strane potoka bohatá populácia telekie ozdobnej (*Telekia speciosa*). Tento druh má svoje rozšírenie v juhovýchodnej Európe, Malej Ázii, na Kaukaze. Na Slovensku pôvodný areál zaberá Bukovské, Slánske vrchy a Vihorlat. Vysadená je v parku pri Kaštieli v Bijacovciach. Popísaná z niekoľkých lokalít vo Volovských vrchoch. Nakoľko je veľmi dekoratívna často sa vysádza do parkov a záhrad a odtiaľ sa môže nekontrolovateľne šíriť. Smerom na západ sa vyskytuje na Morave, v Čechách, Nemecku a Belgicku.

Táto lokalita v Spišskej Magure si zasluhuje pozornosť pre bohatosť populácie ako aj pre sledovanie jej ďalšieho vývoja.

Telekia ozdobná v doline potoka Šoltysa je výbornou potravnou bázou pre rôzny hmyz na sklonku leta v tejto podhorskej oblasti.

Literatúra

- BATOUŠEK, P., 2005: Klíč na určování rodu *Epipactis* ZINN rostoucích na území České republiky. Roetziana č. 35
- Dítě D., 1999: Poznámky k rozšíření vstavačovitých (Orchidaceae) v připravovanom Chočskom národnom parku. – In: Leskovjanská A. (ed.), Zborník referátov zo 7. zjazdu Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV. Správa NP Slovenský raj, SBS pri SAV, Spišská Nová Ves, p. 157–165.
- Dítě D., Jasík M. & Vlčko J., 2004: Poznámky k súčasnému rozšíreniu vstavačovitých (Orchidaceae) na území Národného parku Nízke Tatry a jeho ochranného pásma. – *Príroda Nízkych Tatier* 1: 53–77
- Kolník M., 2003: *Epipactis helleborine* subsp. *orbicularis* (Richter) Klein, E. *tallosii* [Reports]. – In: Mráz P. (ed.), Zaujímavejšie floristické nálezy. *Bull. Slov. Bot. Spoločn.* 25: 247–248.

- MEREĎA P., ml. 2010: Rod *Epipactis* (Orchidaceae) v južnej časti Strážovských vrchov. Zborn. Vlastiv. Múz. Považská Bystrica, roč. 1, 2010
- Vlčko J., 1998: Niektoré nové a zaujímavé taxóny a krížence vstavačovitých na Slovensku – In: Vlčko J. & Hrivnák R. (eds), Európske vstavačovité (Orchidaceae) – výskum a ochrana II. Technická univerzita, Zvolen, p. 101–102.
- Vlčko J., Dítě D. & Kolník M., 2003: Vstavačovité Slovenska – Orchids of Slovakia. ZO SZOPK Orchidea, Zvolen, 120 p.